

Werken aan inclusiever basisonderwijs

Dolf van Veen
Paolo van der Steenhoven

Werken aan inclusiever
voortgezet onderwijs

Dolf van Veen
Paolo van der Steenhoven

Presentatie

Onderzoeksbevindingen basisonderwijs en voortgezet onderwijs

Dolf van Veen

27 september 2021

Onderzoeksaanpak

Twee sporen

- onderzoek bij scholen die werken aan inclusiever onderwijs in PO (mei 2021) en VO (september 2021)
- regiobeschrijvingen (visie, dynamiek/context, praktijk in scholen & samenwerkingsverband, gemeenten)

Zoektocht naar scholen die werken aan inclusiever onderwijs: vragenlijst

- kenmerken van deze scholen en toegankelijkheid voor leerlingen die speciale onderwijszorg behoeven
- aandachtsgebieden inclusiever onderwijs en progressie (+ successen)
- knelpunten en prioriteiten
- ondersteuningswensen van scholen

Aansprekende regio's/samenwerkingsverbanden PO en VO: praktijkbeschrijvingen

- visie op inclusiever onderwijs
- wat gebeurt er in de praktijk?
- wat doet het samenwerkingsverband om inclusiever onderwijs te stimuleren?
- ontwikkelingsvragen van scholen en samenwerkingsverband?
- ondersteuningswensen van scholen en samenwerkingsverband?

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Oogst inventarisatie van scholen (bao/vo) die aan inclusiever onderwijs werken

325 basisscholen: 42% respons, 137 scholen; **62 vo-scholen:** 55% respons, 34 scholen

	bao	vo
deelt gebouw/terrein met sbo en/of so (in bao) met pro en/of (v)so (in vo)	13%	9%
scholen die vernieuwingsonderwijs verzorgen	35%	39%
werkt niet met leerstofjaarklassen	22%	27%
leerlingen volgen (overwegend) samen onderwijs	93%	78%
- soms in aparte klas/groep	61%	55%
- heeft geen aparte klas/groep	32%	23%
leerlingen volgen overwegend apart onderwijs	5%	22%
hoge mate ondersteuning van SWV en eigen schoolbestuur	65% en 49%	71% en 51%
hoge mate ondersteuning van sbo en so (in bao) van pro / vso (in vo)	11% en max 27% (cl. 2)	12% en max 38% (cl. 4)
ziet zichzelf als gevorderd afgezet tegen streefsituatie	46%	33%
ziet zichzelf als beginnend initiatief	54%	67%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven
 grote verscheidenheid aan (groepen) leerlingen, zowel naar zwaarte als breedte

	bao	vo
verstandelijke beperking	88%	69%
zintuigelijke beperking en/of een communicatieve beperking	85%	88%
gedragsproblemen/psychiatrische problemen	58%	94%
leerlingen met een lichamelijke beperking	45%	69%
gemiddeld aantal opgenomen leerlingen die hadden kunnen zitten op: sbo en so pro en vso	11 lln 4,8%	29 lln 3,1%
landelijk deelname sbo/so pro/vso	4,7%	6,9%
verwijst in 2019/20 niet naar sbo/so pro/vso	50%	27%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Motieven van scholen in (zeer) hoge mate

	bao	vo
bieden van thuisnabij onderwijs en het terugdringen van thuiszitten	78%	68%
toegenomen expertise van eigen medewerkers	63%	54%
beschikbaarheid onderwijs-/klassenassistenten	51%	19%
de missie en visie van bestuur/team op inclusief onderwijs	59%	61%
verhogen van de participatie van leerlingen	47%	52%
beschikbare ondersteuning vanuit samenwerkingsverband	47%	52%
inhoudelijke richting wordt bepleit vanuit het samenwerkingsverband	44%	52%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Motieven die in het basisonderwijs **niet of nauwelijks** rol spelen (bij 72% tot 98% van de basisscholen) o.a.

- opheffen/ontbreken van sbo/so in de regio
- beschikbare ondersteuning vanuit sbo/so

Motieven die in het voortgezet onderwijs **niet of nauwelijks** rol spelen (bij 68% tot 90% van de vo-scholen) o.a.

- opheffen/ontbreken van pro/vso in de regio
- beschikbare ondersteuning vanuit pro/vso

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Ambities van scholen m.b.t. opnemen van deze leerlingen in komende 4 jaar

- basisscholen: 59% wil uitbreiden; 68% van deze groep als randvoorwaarden verbeteren
- vo-scholen: 48% wil uitbreiden; 60% van deze groep als randvoorwaarden verbeteren

	bao	vo
balans draagkracht/-last in het team	89%	84%
financiële middelen van swv voor de school voor leerlingen met speciale onderwijszorg	85%	77%
beschikbare financiële middelen voor schoolinterne ondersteuning voor leerlingen/leraren	58%	65%
deskundigheid leraren	73%	65%
beschikbaarheid leerkrachten	59%	55%
kennis om inclusiever onderwijs in de schoolpraktijk vorm te geven	43%	55%
mogelijkheden van het schoolgebouw	44%	52%
beschikbare ondersteuning voor leerlingen en leraren van de school vanuit swv	58%	45%
beschikbare ondersteuning van onderwijs-/klassenassistenten	65%	35%

Werken aan inclusiever onderwijs op scholen

Onderzochte aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden en vorderingen:

- draagvlak voor inclusiever onderwijs
- sociale en onderwijskundige integratie
- expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg
- beschikbaarheid van ondersteuning door (externe) jeugdhulp/zorg

Knelpunten en prioriteiten, bovenstaande aandachtsgebieden plus:

- financiële middelen
- randvoorwaarden/overig

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Vorderingen en prioriteiten draagvlak (in hoge mate)

bao	vo
het werken aan draagvlak voor inclusiever onderwijs bij het team – 49%	vergroten van het draagvlak bij de eigen leerlingen – 100%
het verankeren van de visie op inclusiever onderwijs in schoolbeleid – 38%	het verkrijgen van steun vanuit het swv – 43%
het werken aan het draagvlak van inclusiever onderwijs bij het bestuur – 30%	het verankeren van de visie op inclusiever onderwijs in het schoolbeleid – 41%
Prioriteiten	
draagvlakontwikkeling bij het team – 34%	draagvlakontwikkeling bij het team – 53%
draagvlakontwikkeling bij ouders – 19%	draagvlakontwikkeling bij het team – 20%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Vorderingen onderwijskundige/sociale integratie (in hoge mate)

bao	vo
aandacht voor sociale integratie leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in bredere schoolleven – 59%	toegankelijk/geschiktheid schoolgebouw – 47%
aandacht voor sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas – 57%	aandacht voor onderwijskundige integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas – 47%
aandacht voor hoge verwachting/prestaties leerlingen met/zonder extra ondersteuningsbehoeften – 55%	aandacht voor sociale integratie leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in bredere schoolleven – 37%
het curriculum geschikt maken voor alle leerlingen – 42%	aandacht voor sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas – 34%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Prioriteiten onderwijskundige/sociale integratie (in hoge mate)

bao	vo
vormgeving van een inclusieve(re) leeromgeving in de klas – 34%	vormgeving van een inclusieve(re) leeromgeving in de klas – 17%
inrichting schoolgebouw/huisvesting – 29%	inrichting schoolgebouw/huisvesting – 17%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Vorderingen expertise/beschikbaarheid van speciale onderwijszorg (in hoge mate)

bao	vo
beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten – 52%	beschikbaarheid van benodigde extra ondersteuning/speciale onderwijszorg voor leerlingen – 68%
handelingsplannen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften – 52%	handelingsplannen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften – 55%
professionalisering van het onderwijsteam – 48%	beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten – 32%
beschikbaarheid benodigde extra ondersteuning/speciale onderwijszorg voor leerlingen – 43%	

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Prioriteiten expertise/beschikbaarheid van speciale onderwijszorg (in hoge mate)

bao	vo
competenties van leerkrachten – 41%	competenties van leerkrachten – 47%
beschikbaarheid van onderwijs- /klassenassistenten – 36%	beschikbaarheid van onderwijs- /klassenassistenten – 23%
beschikbaarheid ondersteuning van swv – 34%	beschikbaarheid ondersteuning van swv – 23%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Vorderingen en prioriteiten beschikbaarheid ondersteuning jeugdhulp/zorg (in hoge mate)

bao	vo
beschikbaarheid (para)medische ondersteuning/zorg – 17%	beschikbaarheid jeugdhulp – 26%
beschikbaarheid jeugdhulp – 13%	beschikbaarheid (para)medische ondersteuning/zorg – 14%
Prioriteit	
beschikbare inzet van jeugdhulp – 39%	beschikbare inzet van jeugdhulp – 50%
beschikbaarheid (para)medische ondersteuning/zorg – 12%	beschikbaarheid (para)medische ondersteuning/zorg – 20%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Prioriteiten financiële middelen & randvoorwaarden/overig (in hoge mate)

bao	vo
financiële middelen die school krijgt van swv voor leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven – 53%	financiële middelen die school krijgt van swv voor leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven – 37%
financiële middelen voor schoolinterne ondersteuning voor leerlingen en leraren – 47%	financiële middelen voor schoolinterne ondersteuning voor leerlingen en leraren – 37%
Randvoorwaarden/overig	Randvoorwaarden/overig
beschikbaarheid van leerkrachten – 60%	beschikbaarheid van leerkrachten – 30%
voldoende aandacht van de leerkracht in de klas voor leerlingen zonder extra ondersteunings-behoeften – 51%	beschikbaarheid van ondersteuning uit betrokken gemeente(n) – 30%

Onderzoeksbevindingen survey scholen - vervolg

Sterke ondersteuningsbehoefte bij scholen

	ba0	vo
behoefte aan werkbezoeken aan inclusieve scholen	64%	53%
toolbox met (verantwoorde) materialen/aanpakken die de praktijkontwikkeling van inclusiever onderwijs in de klas en op school ondersteunen	59%	37%
overzicht verantwoorde mogelijkheden voortgezette professionalisering voor onderwijsmedewerkers	57%	60%
(ook) behoefte aan leernetwerken binnen onderwijs(profiel)organisaties voor bestuurders/schoolleiders die met inclusiever onderwijs bezig zijn	50%	47%
aandacht voor praktijkvoorbeelden over inclusiever onderwijs in media van onderwijs(profiel)organisaties/platform Naar Inclusiever Onderwijs	41%	47%
(uitwisseling op) landelijke conferentie van platform Naar Inclusiever Onderwijs	38%	53%

Samenwerken aan inclusiever onderwijs in de regio

Zes regiobeschrijvingen, ontwikkelingsvragen en ondersteuningswensen van scholen/swv-en

Samenwerkingsverbanden in PO en VO

- SWV PO 30 06 (Oss, Uden etc.)
- SWV Driegang (Gorinchem e.o.)
- SWV De Meijerij (Den Bosch e.o.)
- SWV Roosendaal-Moerdijk
- SWV Goeree-Overflakkee VO
- SWV Lelystad VO

Ontwikkelingsvragen [selectie]

Samenwerkingsverbanden

- Draagvlak verbreden en versterken en gerichte professionalisering
- Rol van gespecialiseerd onderwijs
- Over- en terugplaatsen naar regulier onderwijs
- Visieontwikkeling en toekomstagenda/strategie voor ontwikkeling inclusiever onderwijs
- Specifieke doelgroepen / werkbezoeken
- Samenwerking met gemeenten (huisvesting, vervoer, jeugdhulp)

Scholen

- Toerusten en professionaliseren van leerkrachten versus goede ondersteuning
- Methodisch werken in inclusieve klassen, alternatieve onderwijsconcepten
- Rol klassen-/onderwijsassistenten
- Overgangen in het onderwijs
- Randvoorwaarden en leiderschap voor implementatie inclusiever onderwijs
- Werkbezoeken t.b.v. start en doorontwikkeling inclusiever onderwijs

Dank voor uw aandacht!

Prof drs Dolf van Veen

Nederlands Centrum Onderwijs en Jeugdzorg

dolf.vanveen@ncoj.nl

www.ncoj.nl

www.naarinclusieveronderwijs.nl

Nederlands Centrum
Onderwijs en Jeugdzorg